

Turvallinen liikkuminen matkailukeskuksissa

Liitteet: Ruka

Sisällys

1. Liikenneonnettomuudet
2. Kyselyt
3. Työpaja
4. Haastattelut

1. Liikenneonnettomuudet

Liikenneonnettomuudet

Liikenneonnettomuuksien analyysissä on käytetty Väyläviraston julkaisemia tieliikenneonnettomuustilastoja. Tilastot pohjautuvat poliisin tietoon tulleisiin tieliikenneonnettomuuksiin, joita on täydennetty Väyläviraston tiedoilla. Tilastoihin on koottu ne onnettomuudet, joilla on koordinaattitiedot (aineiston koordinaattitiedoissa voi esiintyä puutteita) ja joiden perusteella onnettomuuden tapahtumakunta on määritetty. Vuoden 2024 luvut ovat ennakkotietoja vielä vuoden 2026 alkuun asti ja luvut voivat vielä tarkentua.

Tieliikenneonnettomuustilasto sisältää mm seuraavia tietoja:

- Onnettomuuksien sijainti ja ajankohta (tarkka alueellinen tieto)
- Onnettomuuksien vakavuus (omaisuusvahinkoon / loukkaantumiseen / vakavaan loukkaantumiseen / kuolemaan johtanut)
 - Tieto vakavista loukkaantumisista täydentyy noin vuoden jälkikäteen, joten kaikki vuonna 2024 tapahtuneet vakavat loukkaantumiset on tilastossa luokiteltu ainoastaan loukkaantumisiksi
- Tietoja onnettomuuksien osallisista ja heidän kulkumuodoista
- Onnettomuusluokka (yksittäis-, jalankulkija-, risteys-, kohtaamis- yms. onnettomuus)

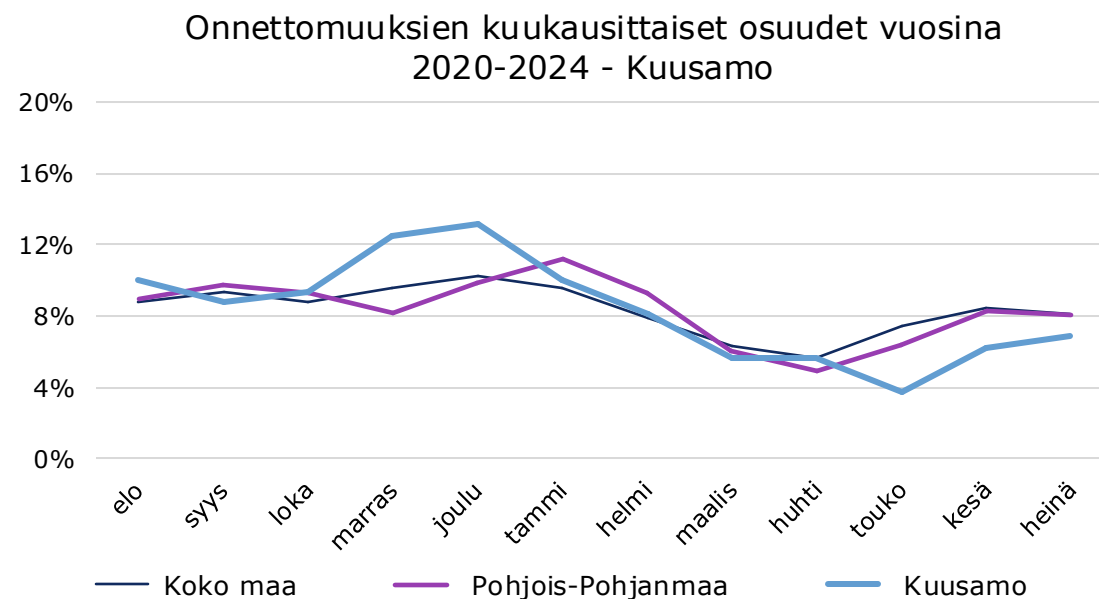
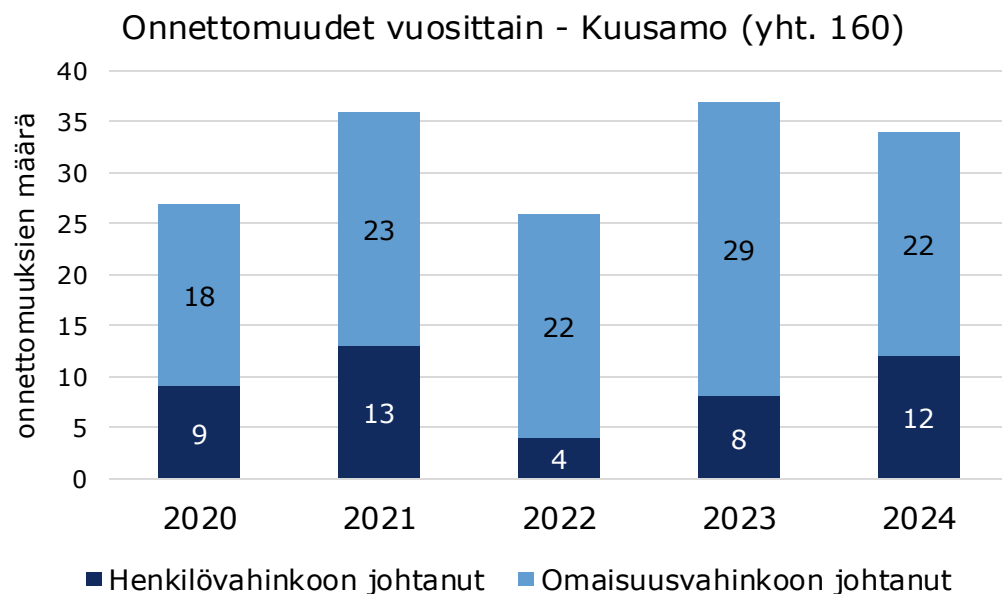
Käytetyssä tilastossa huomioitavaan on, että niiden peittävyys on täydellistä ainoastaan kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien osalta. Loukkaantuneiden osalta peittävyys on noin 30 % ja peittävyys on heikompaa seurauksiltaan lievemmissä onnettomuuksissa ja tietyissä onnettomuuksissa, kuten polkupyöräilijöiden yksittäisonnettomuuksissa. Puutteet tilastossa johtuvat siitä, etteivät kaikki onnettomuudet tule poliisin tietoon. Esimerkiksi puuttuvista loukkaantumisista valtaosa on vain lieviä loukkaantumisia, sillä tieliikennelaki velvoittaa ilmoittamaan onnettomuudesta poliisille vain, jos joku on loukkaantunut vakavasti. Seurauksiltaan lievemmistä onnettomuuksien ja etenkin omaisuusvahinko-onnettomuuksien tapahtumamääristä kattavamman kuvan voi saada esimerkiksi Vakuutusyhtiöiden liikennevahinkotilastosta, joka perustuu vakuutusyhtiöissä korvattuihin liikennevahinkoihin, tai pelastuslaitosten hälytyksiin perustuvasta liikenneonnettomuustilastosta.

Nykyisin hirvi- ja peuraeläinonnettomuuksia tilastoidaan poliisin toimesta vähemmän viime vuosikymmenenä muuttuneiden tilastokäytäntöjen vuoksi. Tämän seurauksena suurin osa peurakolareista on jäänyt vuoden 2015 jälkeen kirjaamatta tilastoihin. Hirvi- ja peuraeläinonnettomuuksia kirjataan kattavammin riistakeskuksen tilastoihin.

Liikenneonnettomuuksien määrä ja ajallinen vaihtelu

Kuusamossa vuosina 2020-2024 tapahtuneista tieliikenneonnettomuuksista 29 % oli loukkaantumiseen, vakavaan loukkaantumiseen tai kuolemaan johtaneita henkilövahinko-onnettomuuksia. Onnettomuusmäärien vuosittainen kehitys on pysynyt melko muuttumatonta. Aikajaksolla Kuusamon tieliikenteessä kuoli viisi henkilöä.

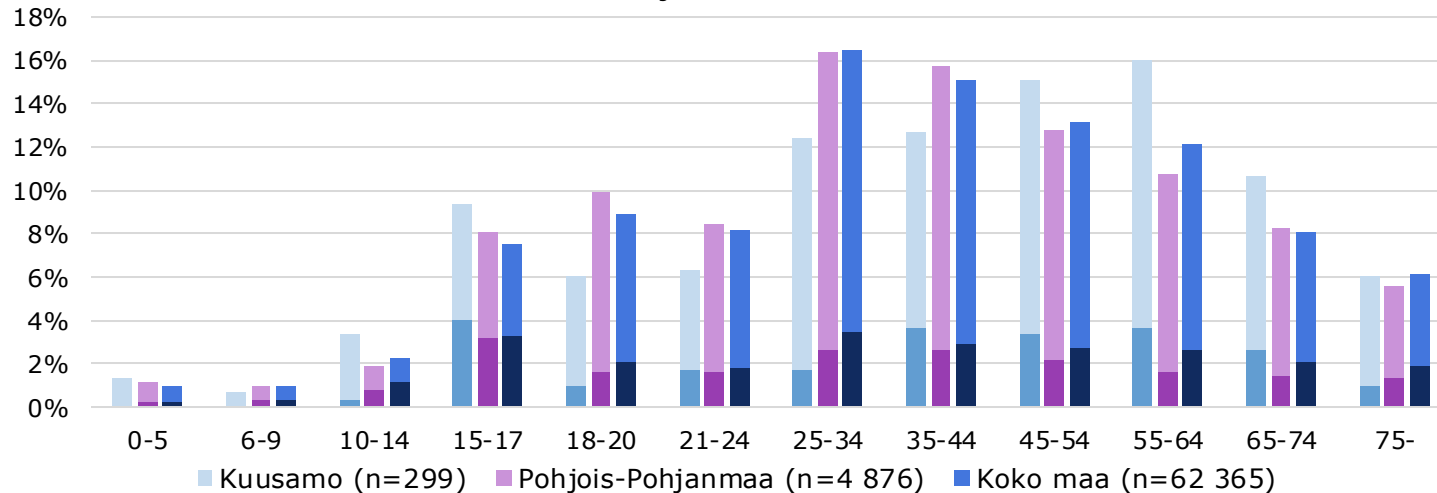
Kuusamossa tieliikenneonnettomuuksia tapahtuu eniten marraskuun ja tammikuun välisenä aikana. Erytisen paljon tieliikenneonnettomuuksia tapahtui marraskuussa, joulukuussa sekä elokuussa. Kuusamossa onnettomuusmäärät ovat syyskaudella korkeampia kuin kevätkaudella, toisin kuin muissa matkailualueiden kunnissa. Poikkeuksellisen vähän onnettomuuksia tapahtuu toukokuussa.

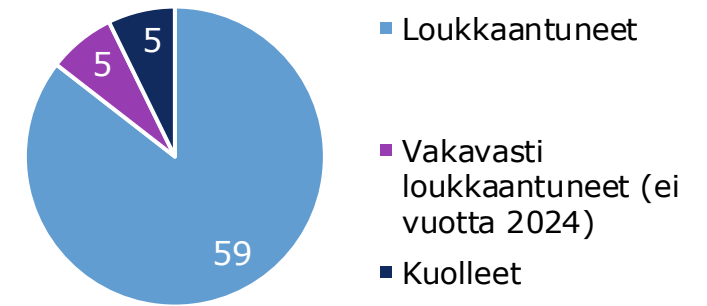
Onnettomuuksien osalliset

Kuusamossa vuosina 2020-2024 tapahtuneissa tieliikenneonnettomuuksissa osallisten ikä oli useimmiten 45-65 vuotta. Henkilövahinkoja kärsineissä korostuvat 15-17-vuotiaat sekä 35-64-vuotiaat. Muuhun maahan verrattuna poikkeuksellisen vähän onnettomuuksien osallisena olivat 18-34-vuotiaat.

Osallisten jakauma ikäryhmittäin 2020-2024, tummemmalla sävyllä henkilövahinkoja kärsineet osalliset – Kuusamo

Henkilövahinkoja kärsineet osalliset vuosina 2020-2024 - Kuusamo (yht. 69)

Onnettomuusluokat

Henkilövahinkoja onnettomuuksissa kärsineiden osallisten kulkutapa oli useimmiten henkilö- tai pakettiauto. Onnettomuuksissa kuolleiden kulkumuoto oli pääasiassa henkilö- tai pakettiauto ja yhdessä tapauksessa moottorikelkka. Omaisuusvahinko-onnettomuudet huomioituna yleisimmät onnettomuusluokat olivat hirvionnettomuudet ja yksittäisonnettomuudet. Henkilövahinko-onnettomuuksista yleisimpiä olivat yksittäisonnettomuudet ja risteämisonnettomuudet.

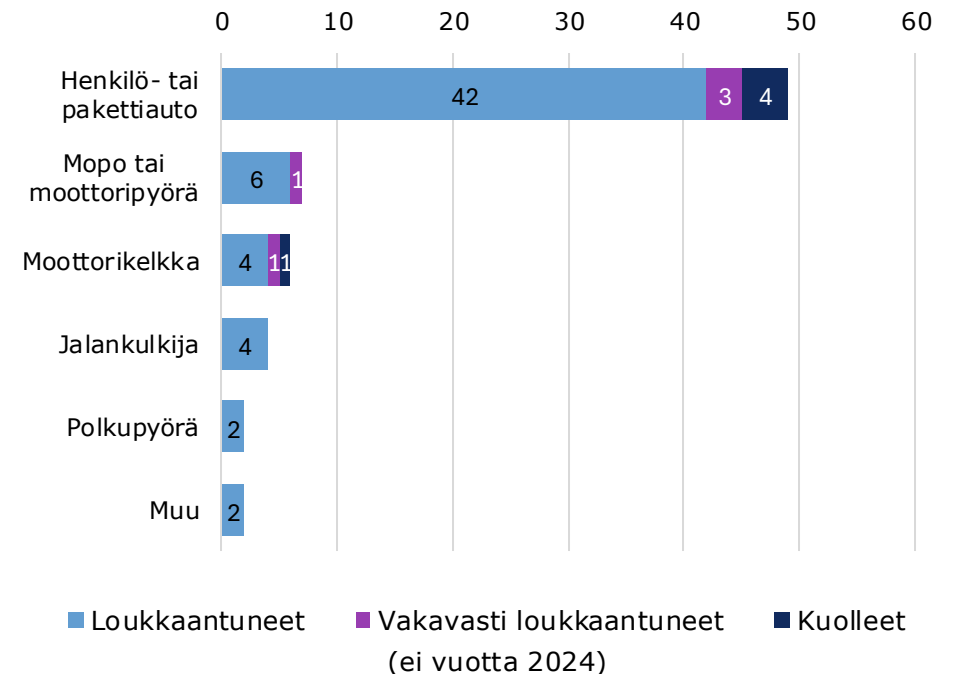
Yleisimmät onnettomuusluokat henkilövahinko- ja omaisuusvahinko-onnettomuuksissa (N=160) 2020-2024:

hirvionnettomuus 40 kpl (25 %), yksittäisonnettomuus 29 kpl (18 %) ja risteämisonnettomuus 27 kpl (17 %)

Yleisimmät onnettomuusluokat henkilövahinko-onnettomuuksissa (N=46) 2020-2024:

yksittäisonnettomuus 14 kpl (30 %), risteämisonnettomuus 8 kpl (22 %) ja kohtaamisonnettomuus 4 kpl (9 %)

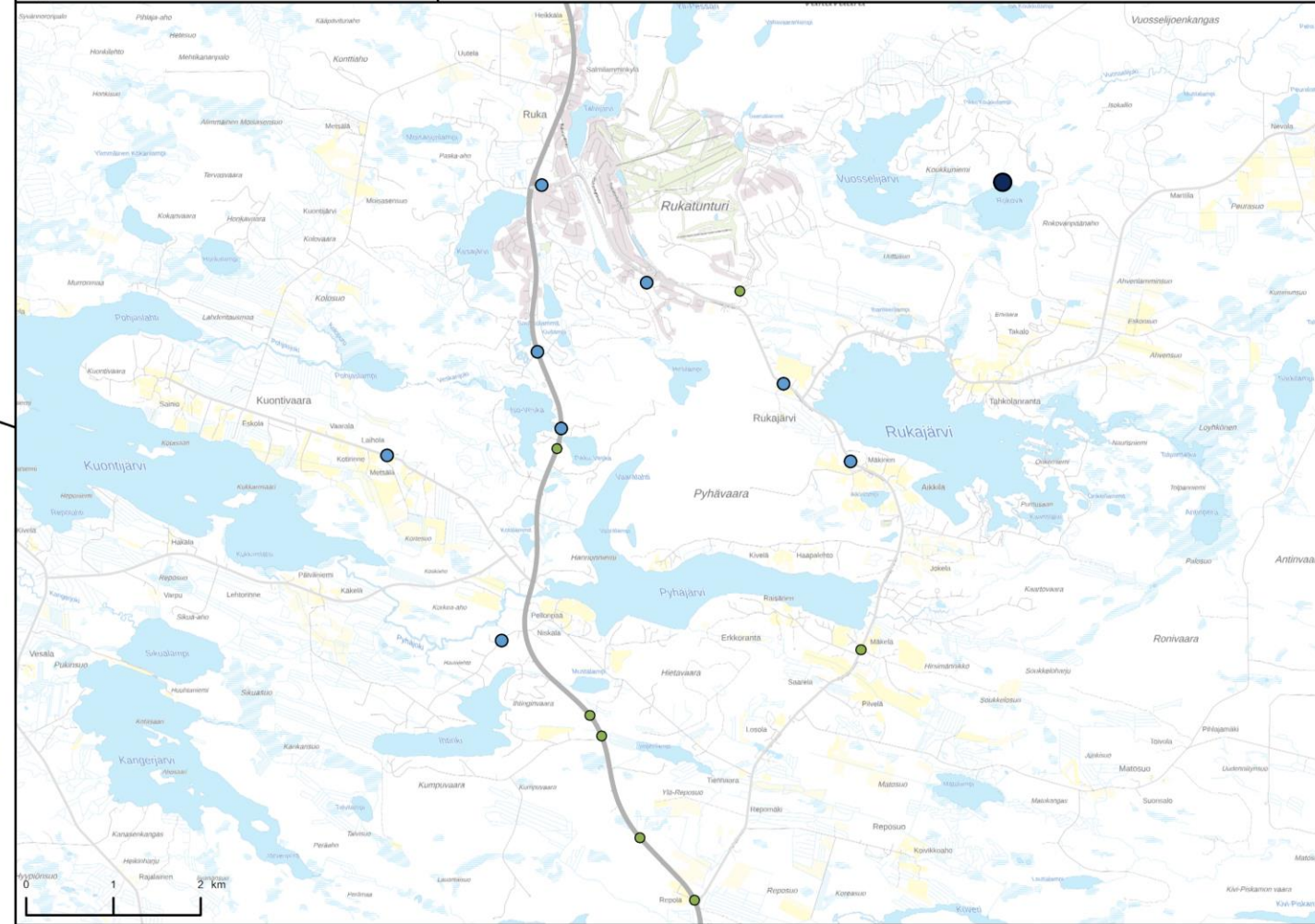
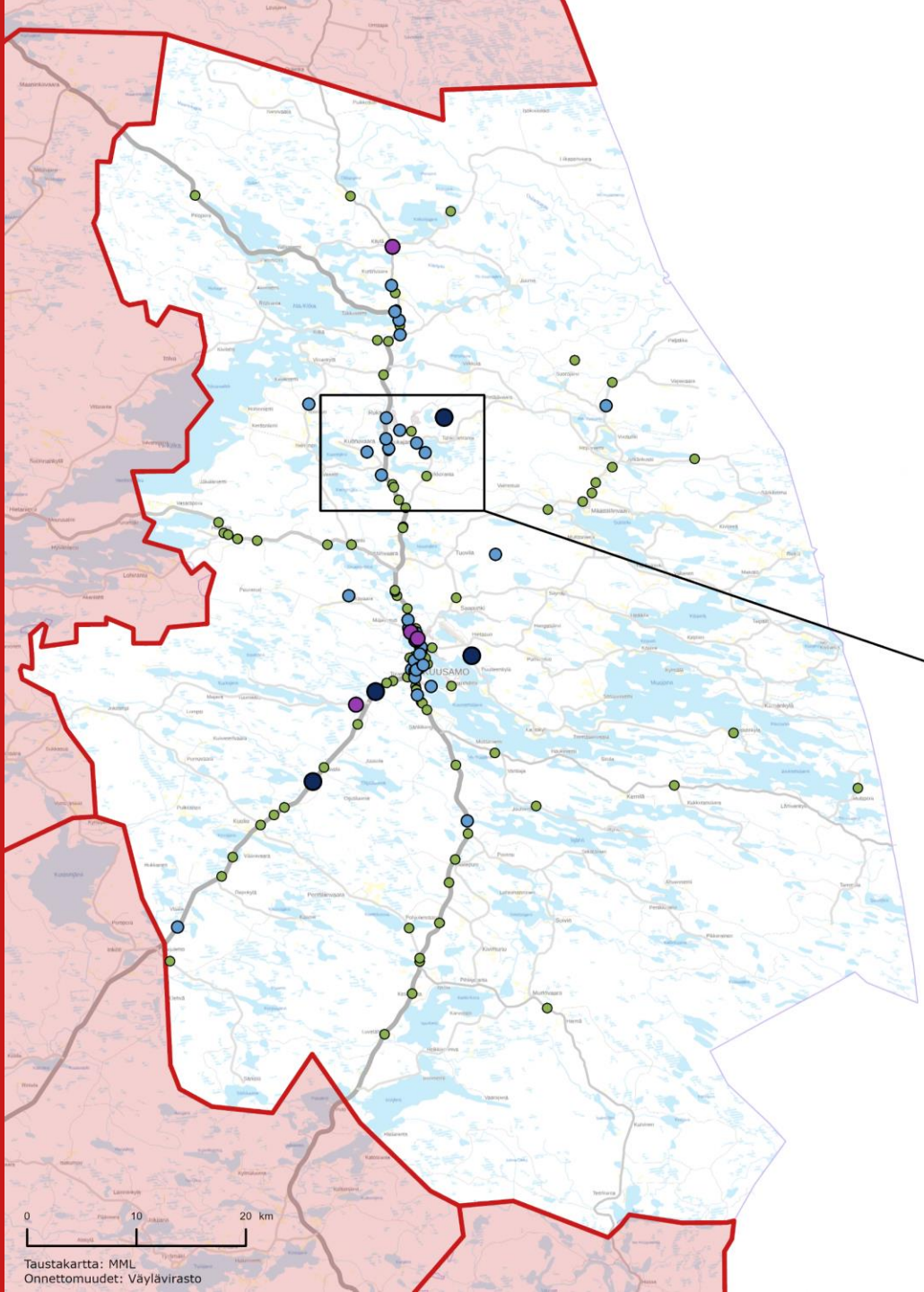
Henkilövahinkoja kärsineiden osallisten kulkutavat vuosina 2020-2024 - Kuusamo

Poliisin tietoon tulleet tieliikenneonnettomuudet 2020-2024

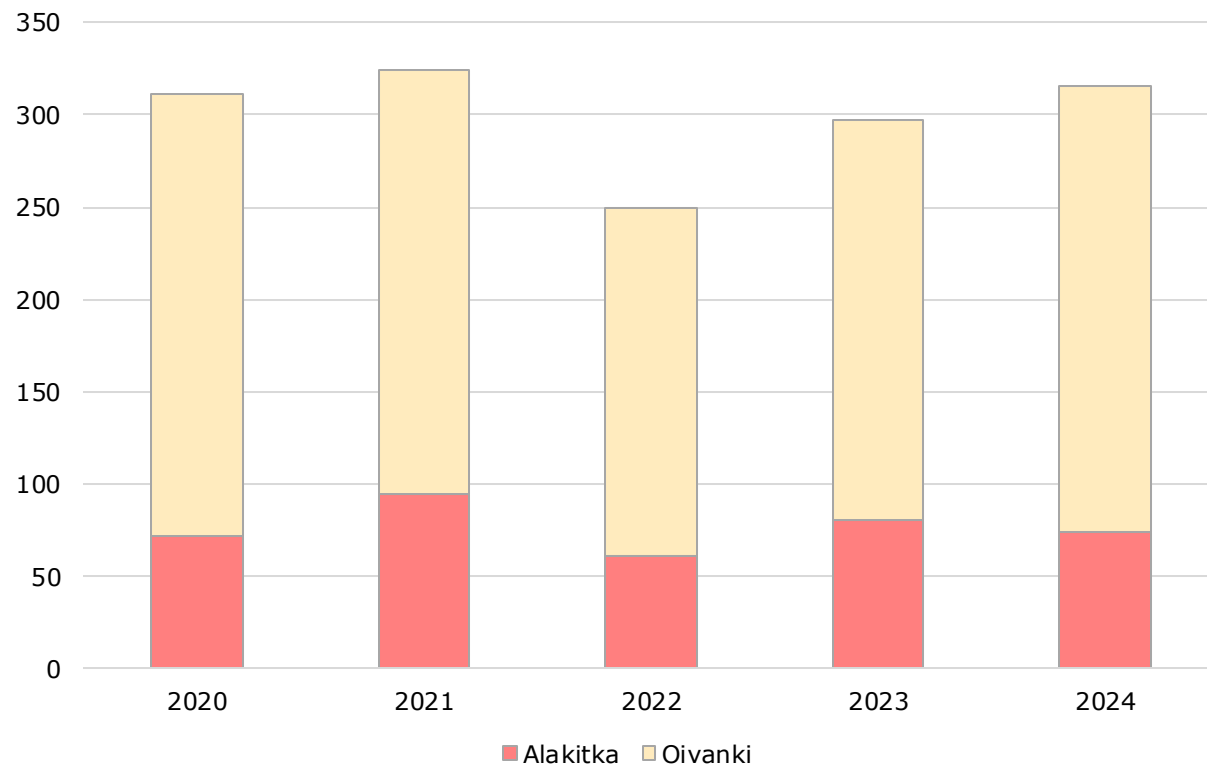
Kuusamo ja Ruka

- Omaisuusvahinkoon johtanut
- Loukkaantumiseen johtanut
- Vakavaan loukkaantumiseen johtanut
- Kuolemaan johtanut

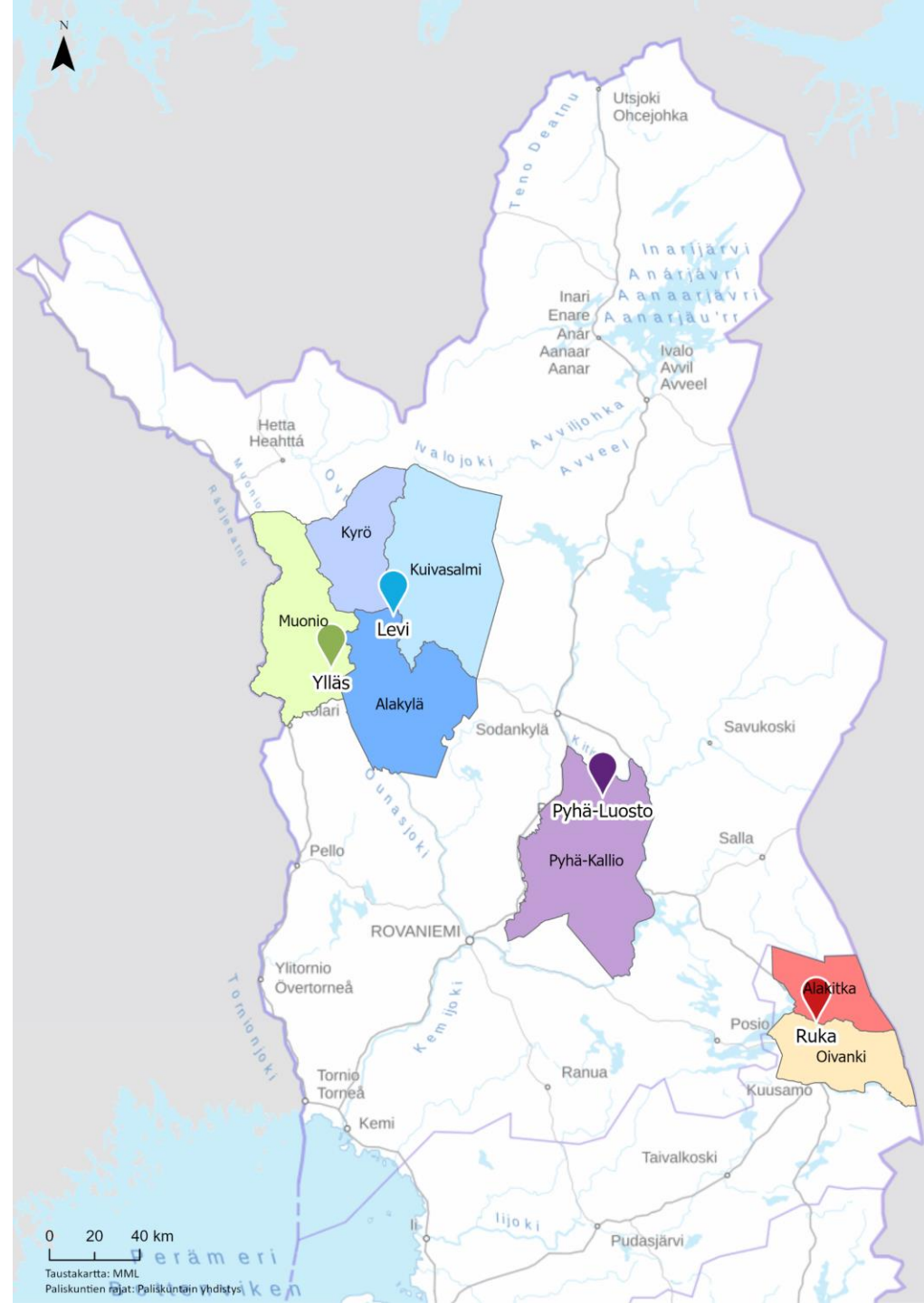

Tieliikenteen porovahingot 2020-2024

Auton alle jääneet porot Alakitkan ja Oivangin paliskunnissa 2020-2024

Lähde: Paliskunnat.fi

2. Kyselyt

Matkailijakysely 1/7

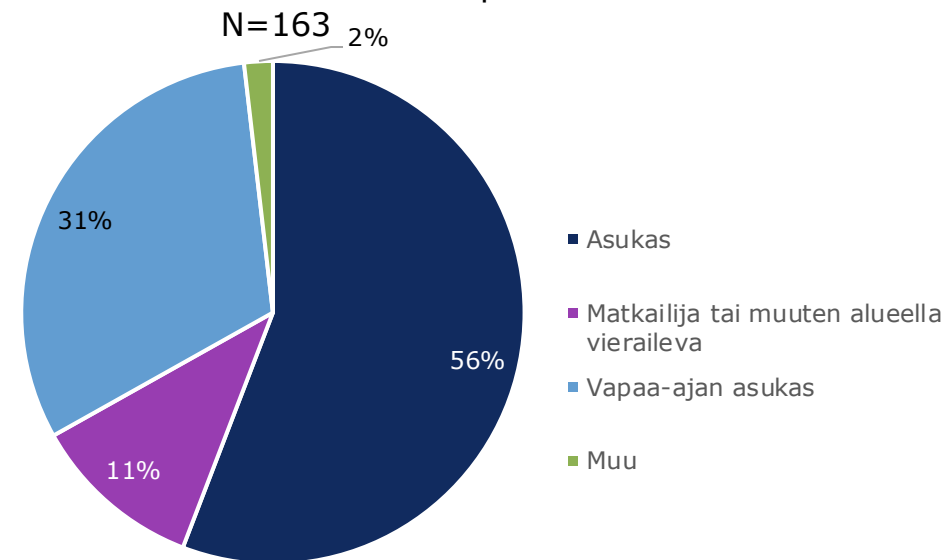
Rukalla matkailijakyselyyn vastasi yhteensä 166 henkilöä. Vastaajista pääosa (56 %) on alueen asukkaita ja noin kolmannes vapaa-ajan asukkaita. Noin kymmenes vastaajista on matkailijoita tai muuten alueella vierailevia. Kaikki kyselyyn vastanneet ovat yli 18-vuotiaita. Kaikista eniten vastauksia saatiin 41-50-vuotiaiden ikäryhmästä.

Rukan alueella matkailijakyselyn karttaosioon tehtiin paljon merkintöjä. Karttakyselyn perusteella alueelta on tunnistettavissa erityisesti turvattomia tienylityksiä ja pysäköinnin haasteita/ruuhkautumista. Rukan alueella yhdeksi turvattomimmaksi tienylitykseksi on merkitty valtatie 5:n ylitys Rukatunturintien kohdalla. Myös Salen pihalta poistuminen ja siitä seuraava liikenneympyrän alue tunnistetaan haasteelliseksi useiden kulkumuotojen kohdatessa. Kelkkailijoiden ja hiihtäjien osalta yhteiskäyttöinen tienalitus Rukatunturintien ja Talvijärventien kohdalla koetaan turvattomaksi. Vuosselin puolella Vuosselintien ja Vuosselinrinteen liittymäalue nostettiin esiin turvattomana paikkana. Kyselyn mukaan liittymän kohdalta ylitetään paljon Vuosselintietä, mutta alueella ei ole suoja tietä.

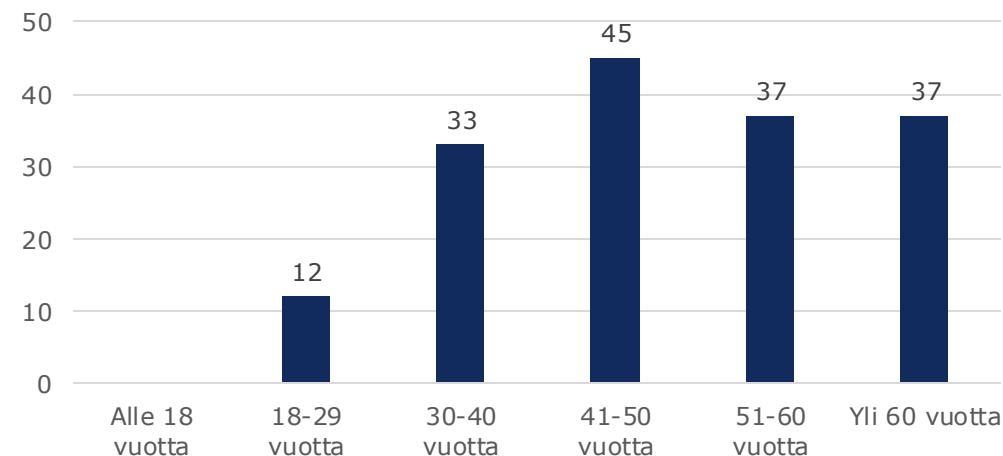
Turvattomien tienylitysten lisäksi Rukan alueella korostuvat pysäköinnin haasteet Ruka Villagen alueella. Pelkästään Ruka Villagen alueella tehtiin 70 merkintää liittyen pysäköintiin tai ruuhkautumisen. Pysäköintiin liittyvissä palautteissa esiin nostettiin ajoneuvojen virheellinen pysäköinti. Hiihtostadionintien pysäköintialueelle merkityissä palautteissa tuotiin esiin pysäköintialueen haastavat merkinnät koskien pysäköintiä. Kyselyn vastaajien mukaan on hankala tietää mitkä pysäköintipaikoista ovat vapaasti käytettävissä.

Karttamerkinnot on esitetty tarkemmin jäljempänä.

Mikä seuraavista kuvaa tilannettasi parhaiten?

Vastaajan ikäryhmä
N=164

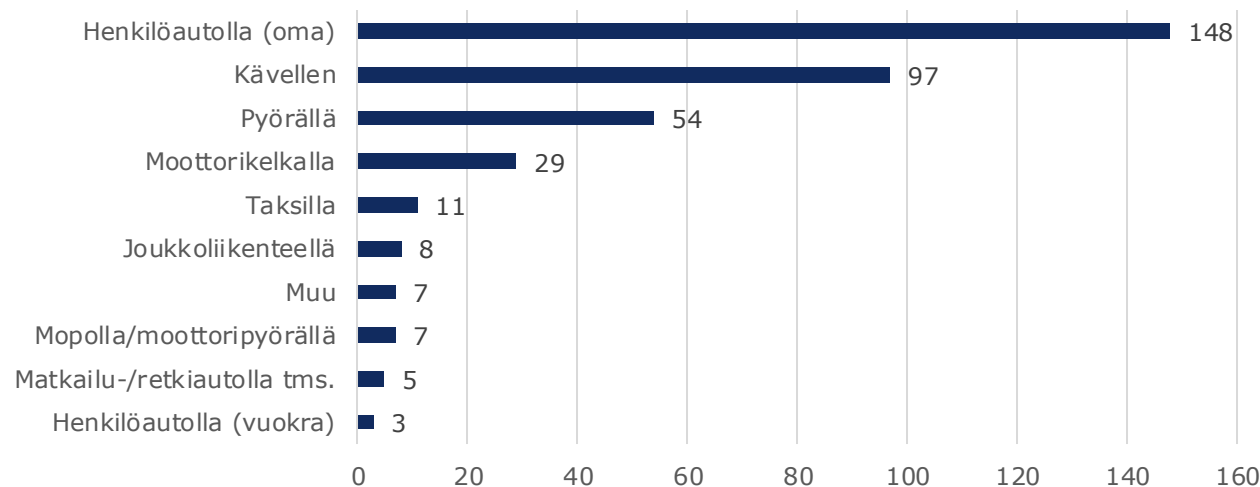
Matkailijakysely 2/7

90 %:lle Rukan alueella liikkuvalla oma henkilöauto on pääsääntöinen liikkumismuoto. Seuraavaksi yleisimpiä pääsääntöisiä liikkumismuotoja ovat kävely (59 %) ja pyöräily (33 %).

Rukan alueella eri liikkumismuotojen liikenneturvallisuus koetaan melko hyväksi. Kaikista turvallisimmaksi liikkumismuodoksi nousee taksiliikenne. Jopa yli 86 % vastaajista arvioi taksiliikenteen turvallisuuden vähintään melko hyväksi ja joka kolmas erittäin hyväksi. Taksiliikenteen jälkeen seuraavaksi turvallisimmaksi liikkumismuodoksi koetaan henkilöautoliikenne sekä kävely. Kaikista heikoimmaksi alueella arvioidaan joukkoliikenteen liikenneturvallisuus, jonka turvallisuutta ei pidetä erityisen hyvänä, mutta ei erityisen huononakaan.

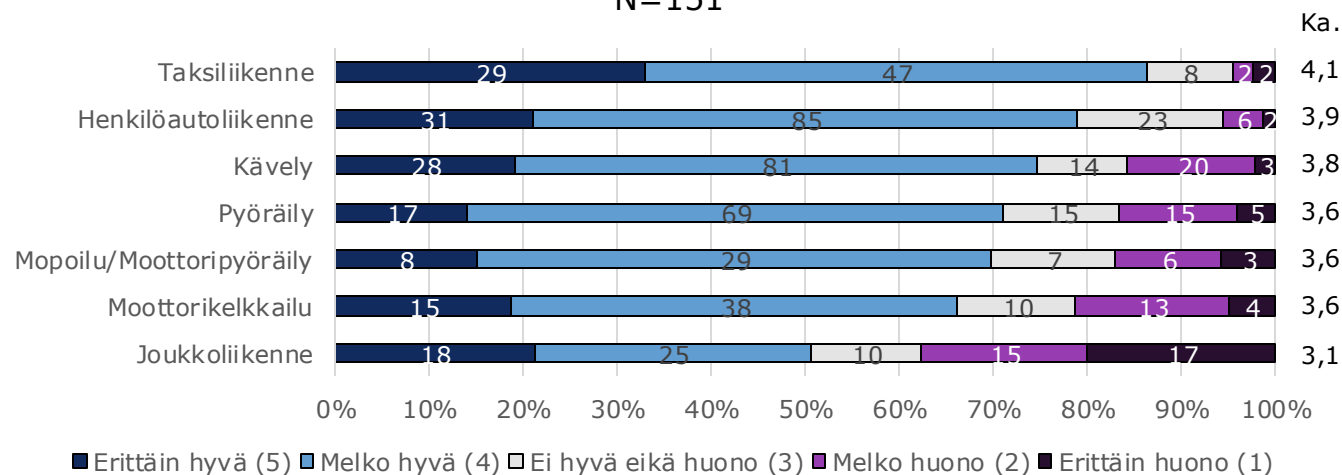
Miten liikut pääsääntöisesti matkailualueella?

N=164

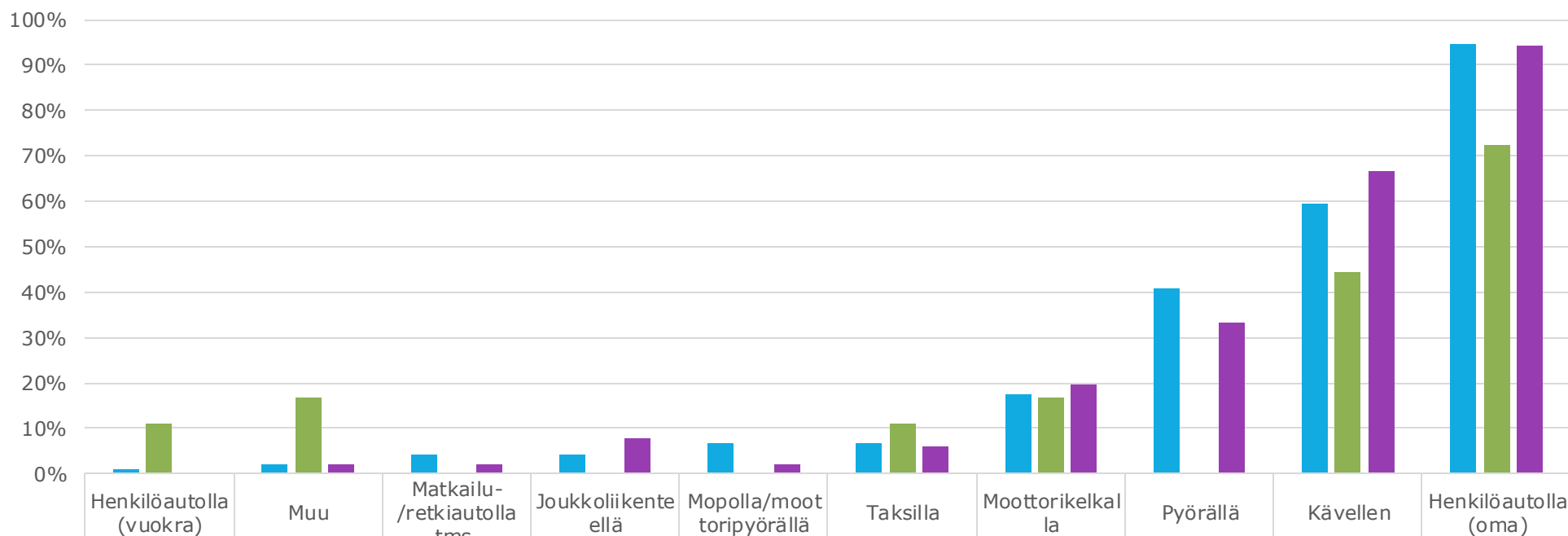
Miten koet eri kulkumuotojen liikenneturvallisuuden Rukan matkailualueella?

N=151

Matkailijakysely 3/7

Miten liikut pääsääntöisesti matkailualueella? Voit valita useamman kuin yhden kulkutavan.
(Kuinka monta prosenttia vastaajista liikkuu pääsääntöisesti kyseisellä kulkutavalla vastaajaryhmittäin)

Asukkaat	1%	2%	4%	4%	7%	7%	18%	41%	59%	95%
Matkailija tai muuten alueella vieraileva	11%	17%	0%	0%	0%	11%	17%	0%	44%	72%
Vapaa-ajan asukas	0%	2%	2%	8%	2%	6%	20%	33%	67%	94%

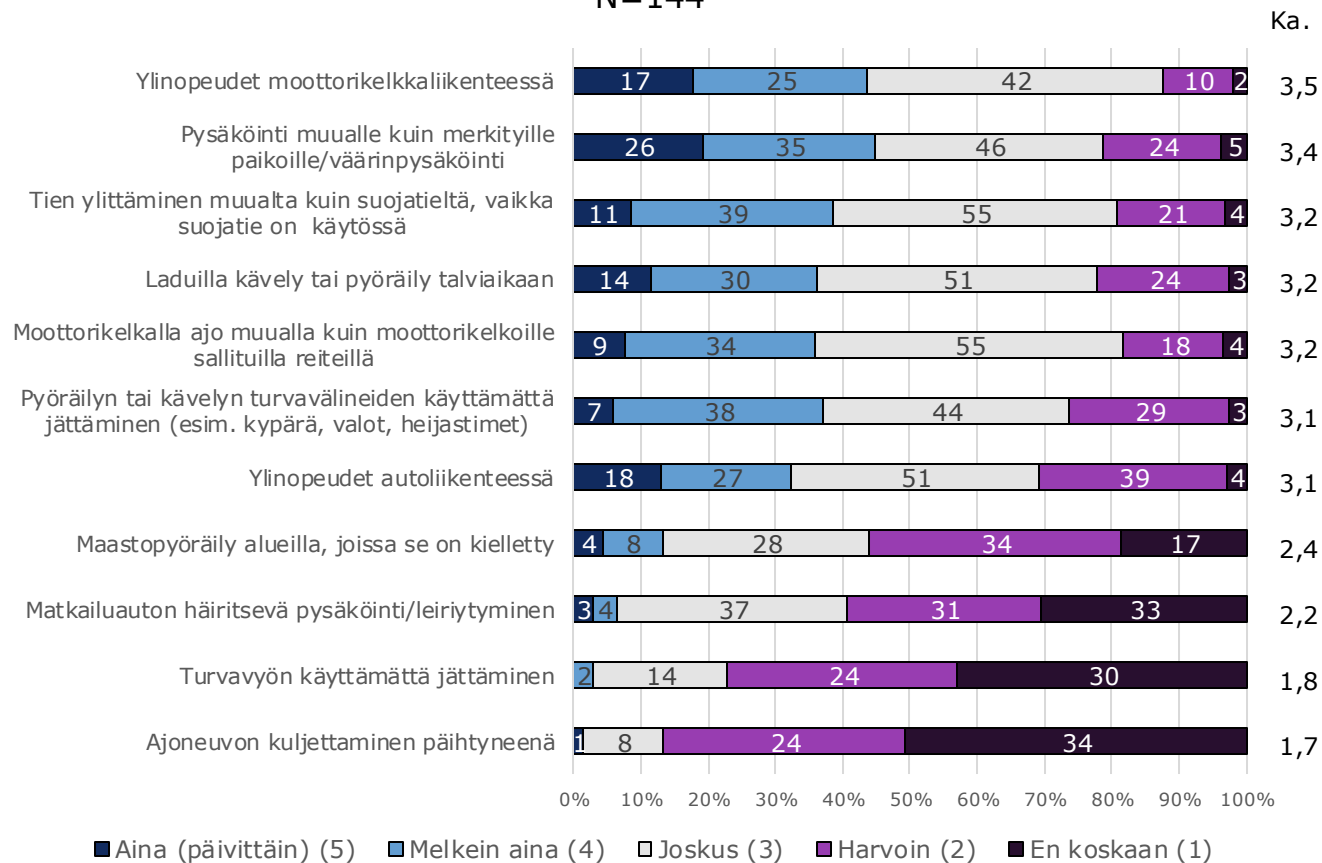
Asukkaat Matkailija tai muuten alueella vieraileva Vapaa-ajan asukas

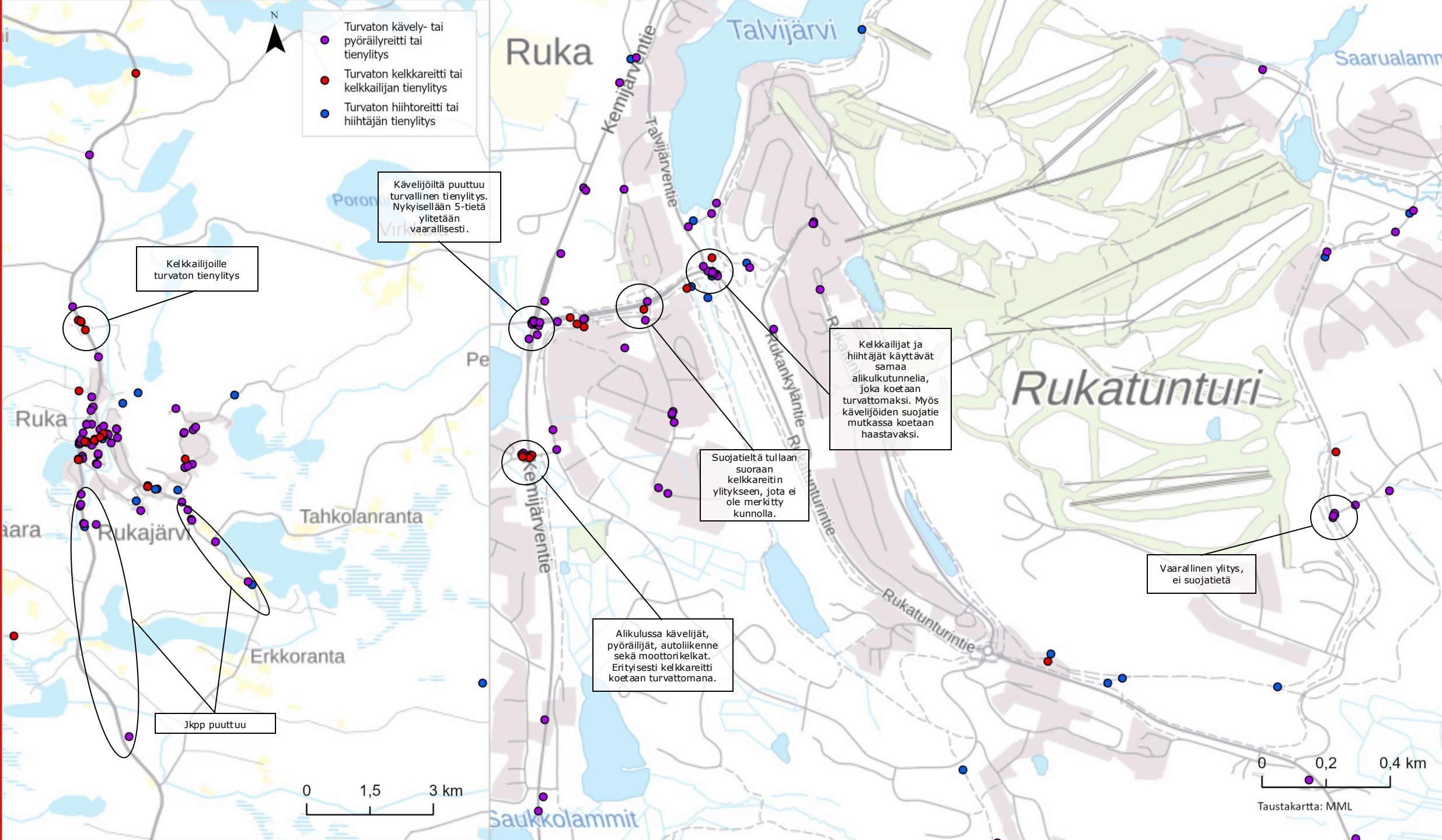
Matkailijakysely 4/7

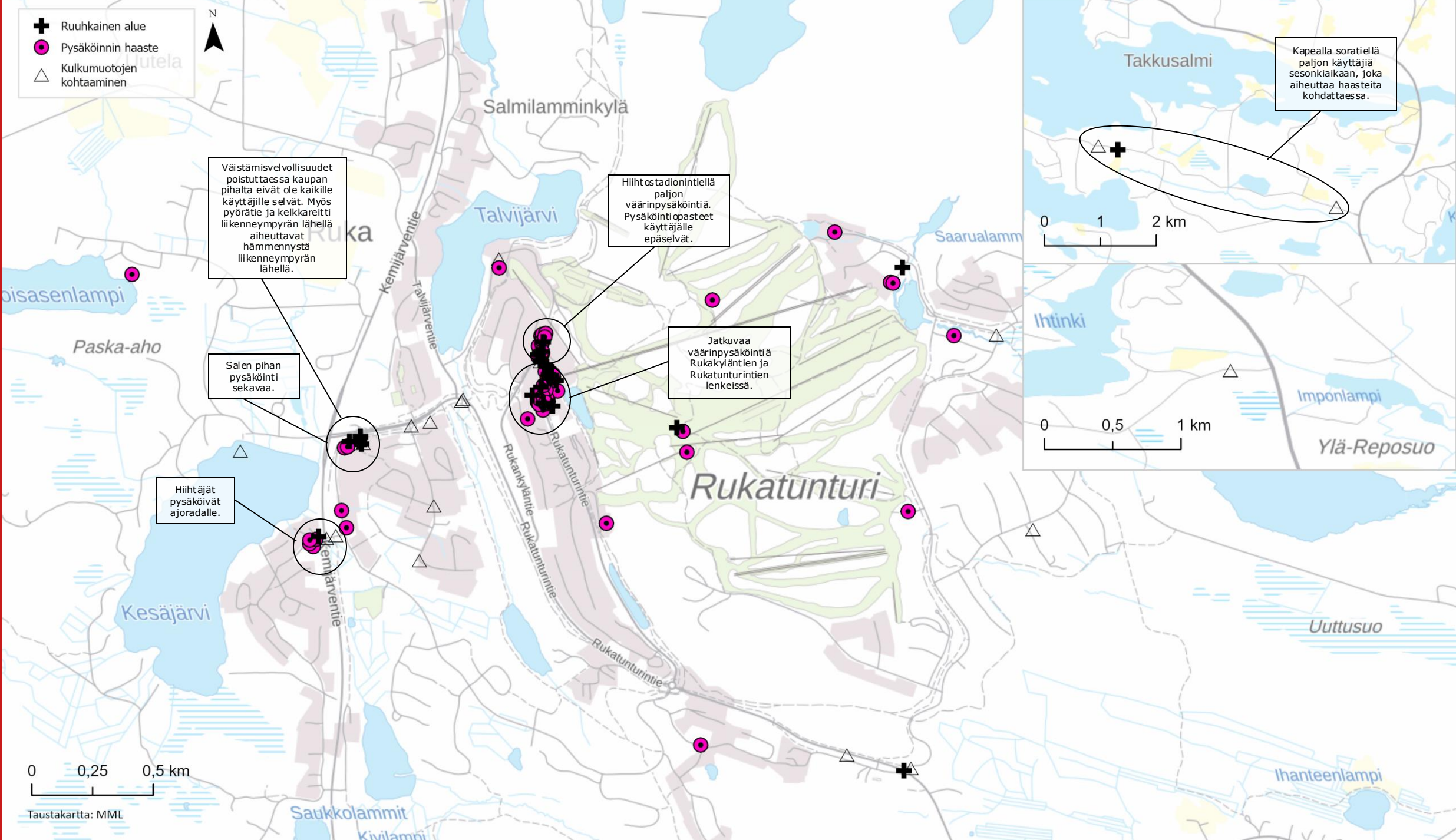
Rukan alueella yleisin liikenneturvallisuuden kannalta epätoivottu toimintatapa on ylinopeudet moottorikelkkaliikenteessä. 44 % vastaajista havaitsee moottorikelkkaliikenteessä ylinopeuksia aina tai melkein aina. Toiseksi yleisin epätoivottu toimintatapa Rukalla on väärinpysäköinti. Vajaa puolet (45 %) ilmoitti havaitsevansa väärinpysäköintiä aina tai melkein aina. Vain 4 % vastaajista kertoi, ettei ollut koskaan havainnut väärinpysäköintiä Rukan alueella.

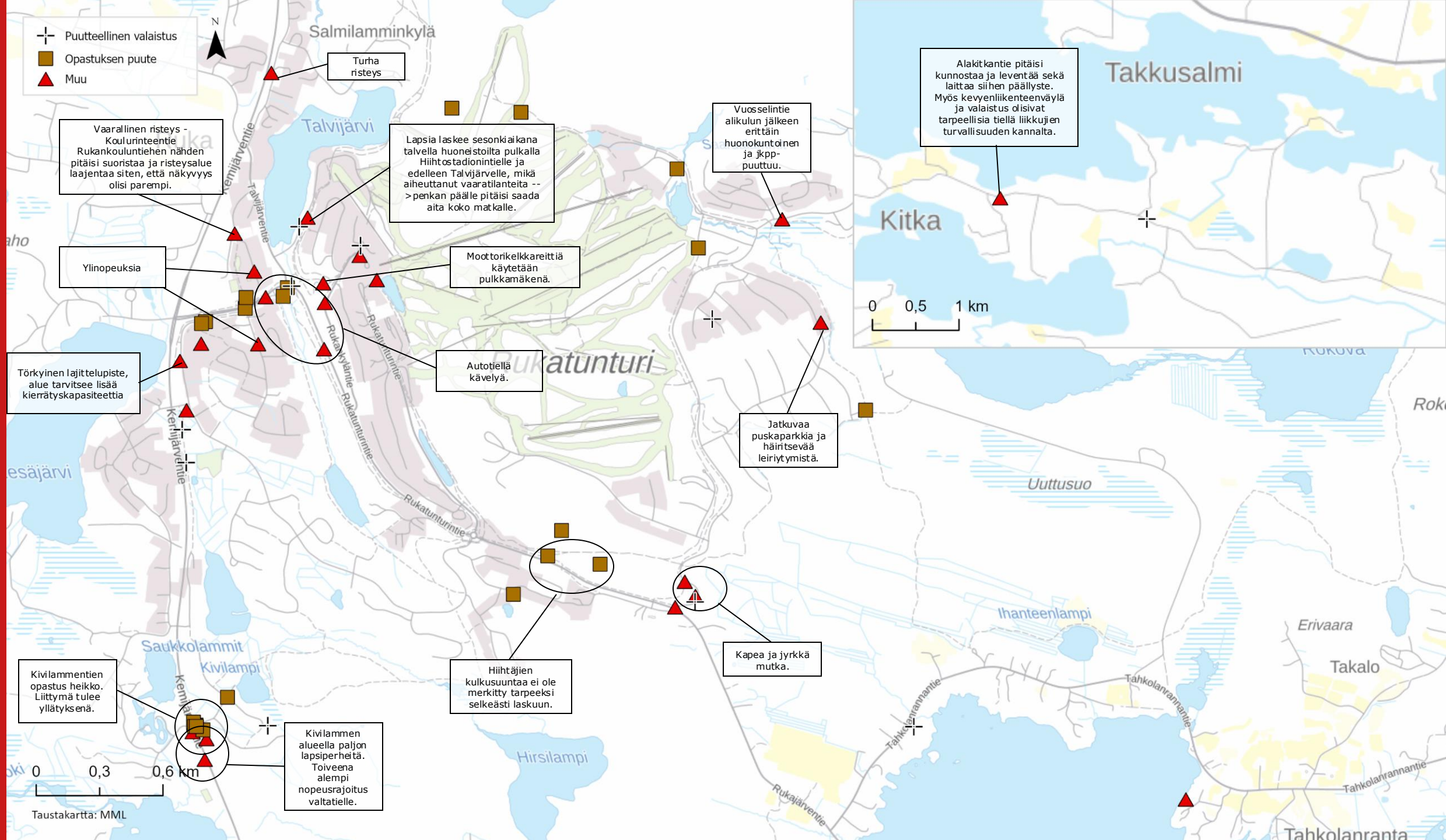
Ajoneuvon kuljettaminen päihtyneenä, turvavyön käyttämättä jättäminen ja matkailuauton häiritsevä pysäköinti tai leirytyminen ovat toimintatapoja, joita Rukan alueella havaitaan vain harvoin.

Oletko havainnut seuraavanlaista toimintaa matkailukeskuksen alueella?
N=144

Yrityskysely

Rukalta tavoitettiin ainoastaan kaksi (2) yritystä. Molemmat tavoitetuista yrityksistä olivat majoituspalveluyrityksiä, joissa molemmissa työskentelee alle 5 työntekijää. Tavoitetut vuosittaiset kävijämäärät vaihtelevat yrityksissä 500-5000 välillä.

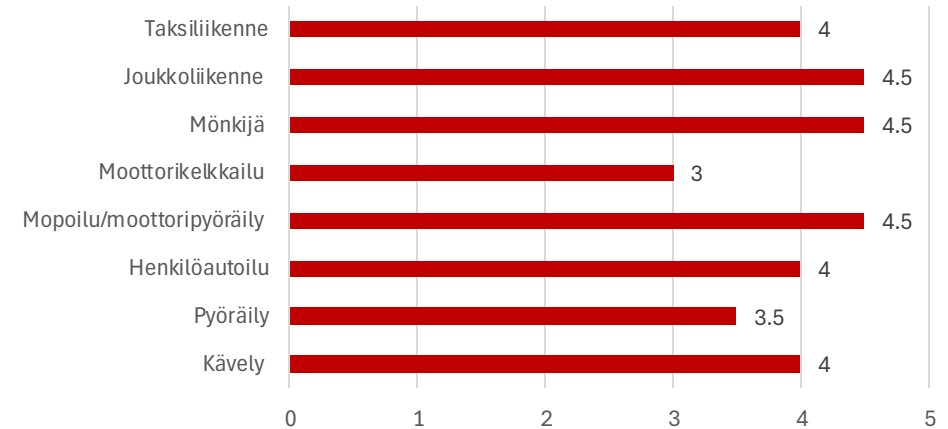
Rukalla yritykset ovat huomanneet seuraavanlaista liikenneturvallisuuteen vaikuttavaa toimintaa:

- Ylinopeudet autoliikenteessä
- Ylinopeudet moottorikelkkaliikenteessä
- Pysäköinti muualle kuin merkityille paikoille/väärinpysäköinti
- Pyöräilyn tai kävelyn turvavälineiden käyttämättä jättäminen (esim. kypärä, valot, heijastimet)
- Moottorikelkalla ajo muualla kuin moottorikelkoille sallituilla reiteillä
- Laduilla kävely tai pyöräily talviaikaan

Palautteessa on noussut esiin puutteita hiihtolatujen valaistuksen toiminnassa sekä reitti- ja tieopasteiden selkeydessä, erityisesti talviolosuhteissa, jolloin pienikokoiset ja heikosti näkyvät merkinnät vaikeuttavat turvallista liikkumista.

Yritykset korostavat, että on tarvetta parantaa Viitostien ylityksen turvallisuutta Rukatunturintien kohdalla. Alueella mökkien ja siten myös jalankulkijoiden määrän kasvaa, mikä lisää tarvetta kehittää aktiivisen liikkumisen yhteyksiä palveluiden luo ja selkeyttää opastusta.

Tyytyväisyys kulkumuodon koettuun liikenneturvallisuuteen
Rukalla (Vastausten keskiarvo, n=2)

Yritykset tunnistivat tarpeen erityisesti seuraavanlaiselle viestinnälle ja liikenneturvallisuustyölle yrityksessä:

- Tulostettavat tai jaettavat esitteet/infomateriaalit asiakkaille
- Valmiit viestintämateriaalit somekanaviin (kuvat, teksti, kampanjasisällöt)
- Tuki tai yhteistyö viranomaisten tai asiantuntijoiden kanssa (esim. Liikenneturva, kunta)

Kysely nuoria liikuttaville toimijoille

Rukalta tavoitettiin kyselyyn yhteensä neljä (4) nuorten kanssa toimivaa organisaatiota.

Vastaajista puolet edusti opetus ja akatemiatoimintaa, neljäsosa nuorisotyötä ja koulutusala. Lähes kaikkien heidän toimintansa tavoitti 101-500 nuorta vuosittain. Nuorisotyössä arvioitiin heidän tavoittavan vuositasolla jopa yli 1000 nuorta. Heidän toimintaansa saavutaan useimmin kävellen ja polkupyörällä.

Rukalla suurimmaksi liikenneturvallisuuden haasteeksi nuorten näkökulmasta tunnistettiin talviolosuhteet puutteellinen julkinen liikenne ja turvalaitteiden (kuten kypärien, turvavöiden tai heijastimien) käyttämättä jättäminen.

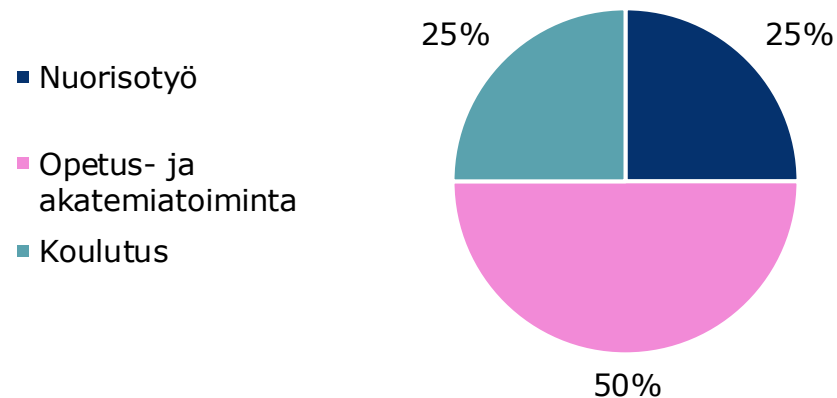
Rukalla puolet vastaajista kertoi havainneensa tai kuulleensa nuorten kohtaavan vaaratilanteita matkalla toimintaan tai kotiin. Tällaisia ovat olleet pyörällä, mopoautossa tai autoissa ylisuuri henkilömäärä.

Kaikilla vastanneilla toimijoilla oli käytössään vähintään seuraavat keinot nuorten liikenneturvallisuuden parantamiseksi toiminnassaan:

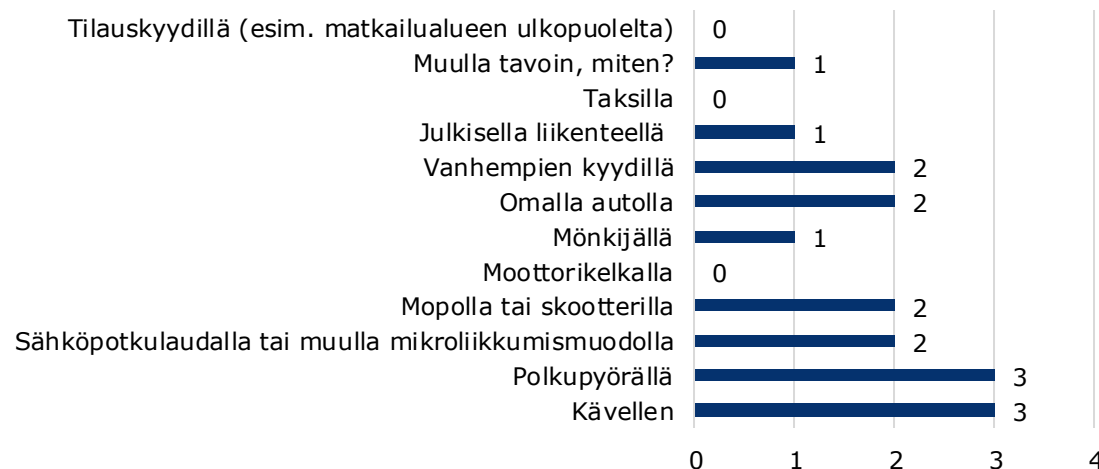
- Toimintaan sisältyvä ohjeistus tai perehdytys kulkureitteihin ja turvallisuuteen
- Yhteiskuljetukset tai kulkemisen järjestäminen turvallisesti
- Liikkumisen turvallisuuden huomioon ottaminen tapahtumien tai retkien suunnittelussa

Toimijoilla oli eriäviä näkökulmia keinoista, joilla he voisivat edistää nuorten turvallista liikkumista toiminnassaan. Eniten tukea saivat keskustelut nuorten kanssa turvallisesta liikkumisesta, yhteiskuljetukset tai kulkemisen järjestäminen turvallisesti osallistuminen kampanjoihin tai teemapäiviin ja toiminnan ajankohdat suunniteltu liikkumisen kannalta turvallisesti.

Kyselyyn vastanneiden organisaatioiden toimialat (N=4)

Millä kulkutavoilla nuoret tavallisimmin saapuvat toimintaanne?

3. Työpaja

Työpaja

Rukan työpaja järjestettiin Kuusamon kaupungintalolla. Paikan päällä työpajaan osallistui neljä edustajaa ja etänä kaksi edustajaa. Rukan työpajassa osallistujat pääsivät pohtimaan neljää alueelle valikoitua kysymystä. Mukana työpajassa oli edustajia kunta- ja yrityspuolelta.

Näiden kysymysten lisäksi työpajassa pohdittiin myös reitistöjen ylläpidon kustannuksia. Ratkaisuksi korkeisiin ylläpitokustannuksiin mietittiin reitistöjen käyttömaksuja rakennettuna palvelujen sisään. Lisäksi ylläpidon kustannukset tulisi havainnollistaa paremmin käyttäjille sekä lisätä tietoutta siitä miten esim. moottorikelkkaillessa ajotapa vaikuttaa reitin kulumiseen ja sitä kautta ylläpidon kustannuksiin.

TYÖPAJAKYSYMYKSET			
Millä toimenpiteillä vaikuttaisitte ulkolaisten matkailijoiden liikennekäyttämiseen, jotta he tuntisivat Suomen liikenteen säännöt ja olosuhteet paremmin?	Millä liikennekasvatuksen ja viestinnän toimenpiteillä vaikuttaisitte moottorikelkkailijoiden turvallisuuteen?	Millä toimenpiteillä edistäisitte jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvalaitteiden käyttöä?	Mitkä ovat alueen liikenneympäristön kiireellisimmät tai tärkeimmät kehittämiskohteet?
- Opastuksen kehittäminen (nettiopastus, monikielisyys) - Porokolareista tehdyn aineiston päivitys autoilijoille - Koulutusmateriaalin kehitys vuokraamoille (aiheena mm. talviolosuhteet, porot)	- Nuorille tilaisuus, jossa opastetaan turvallisesta kelkkailusta - Opastetaulut (sijaintitieto, pysy reitillä-kyllit, ohjeet turvalliseen ajoon ja opastus helpoille reiteille) - Turvallisuuspäivä toimijoille esim. TUKESin kanssa	- Hauskannäköiset heijastimet ja heijastavat tekstiilit - Oppaat ja majoitusyritykset voisi opastaa asiakkaita - Some-yhteistyö nuorten motivointiin - Pyörävuokraamoiden tehtäviin kertoa kypärän ja valojen käytöstä	- Vitostien alitukset - Salongin risteys - Joukkoliikenteen tulevaisuuden takaaminen - Jkpp-yhteydet mm. Rukajärventie - Pysäköintipaikkojen lisääminen myös tapahtumien aikana

4. Haastattelut

Haastattelut

Rukalla haastatteluja järjestettiin yksi, johon osallistui kaksi henkilöä. Haastattelussa keskusteltiin Rukan liikenneturvallisuudesta yleisesti sekä pohdittiin alueen erityispiirteitä. Rukan ydinaluetta kuvailtiin kompaktiksi alueeksi, jossa pieneen tilaan on pakkautunut paljon eri toimintoja ja toimijoita. Alue on kehittynyt paljon, mutta alueen liikenneinfra on jäänyt kehityksestä jälkeen. Jatkossa Rukan alueen oletetaan jatkavan kehittymistä ja houkuttelevan yhä enemmän matkailijoita sekä mahdollisesti kaavoituksen edetessä myös vakituisia asukkaita alueelle.

Keskeisten alueiden tilanpuutteen ja liikenneturvallisuuden vuoksi aikaisemmissa selvityksissä ja kehityshankkeissa on noussut esiin tarve siirtää liikkumista yksityisautoilusta enemmän muihin liikkumismuotoihin kuten pyöräilyyn ja kävelyyn. Kuitenkin pyöräilyn ja kävelyn yhdeksi houkuttelevuuden varjopuoleksi tunnistetaan alueen korkeuserot.

Rukan haastattelussa kuten muissakin haastatteluissa esiin nousi sesonkiaikojen haasteet. Sesonkiaikaan erityisesti pysäköinnin haasteet ja latujen tallominen tulevat näkyväksi. Haastattelussa keskusteltiin myös turvallisesta moottorikelkkailusta. Esiin nousi erityisesti opastuksen ja reitistön laadun merkitys osana moottorikelkkailua. Rukan/Kuusamon nykyinen opastus on aikansa kuva ja tulevan vuosikymmenen aikana tahtotilana on kehittää moottorikelkkailun opastusta eteenpäin. Myös reitistöstä itsestään halutaan turvallisempi ja tasalaatuisempi. Jatkossa ajatuksena on kehittää reitistöä vakioidummaksi mm. reittitoimitusten kautta.

